

Handläggare
Patrik Brodd
018- 727 43 20

Datum
2017-12-14

Diarienummer
2017-5580

Miljö- och energidepartementet

Yttrande över betänkandet Miljötillsyn och sanktioner - en tillsyn präglad av ansvar, respekt, och enkelhet (SOU 2017:63)

Uppsala kommun, genom miljö och hälsoskyddsnämnden, ställer sig till stora delar positiv till utredningens förslag och bedömningar. Nämnden välkomnar förslagen om att inte göra genomgripande förändringar av tillsynens organisation men att tydliggöra den statliga styrningen och tillsynsvägledningen. Prioriteringen av tillsyn som styrmedel och finansieringen av tillsynsvägledning behöver stärkas. [Samtidigt saknar nämnden i någon mån tydligare konkreta förslag hur det ska få genomslag i praktiken.] Tillsyn enligt miljöbalken är ett grundläggande styrmedel för ett effektivt miljöarbete. Genom väl utspridd och lokalt förankrad kompetens med tydligt centralt stöd finns förutsättningar att åstadkomma konkreta förändringar för en hållbar utveckling.

Tillsynens organisation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker utredningens förslag att inte ändra på den övergripande strukturen för tillsyn. Kommunerna har genom god lokalkännedom, upparbetad kompetens och närhet till tillsynsobjekt och invånare det bästa utgångsläget för att bedriva tillsynen. Samtidigt delar nämnden utredningens syn på att förutsättningarna för en oberoende och sakkunnig miljöbalkstillsyn i vissa fall saknas. Undantagsfall av bristande kvalitet kan skada förtroendet för den kommunala miljötillsynen i sin helhet. Det finns ett stort behov av mer samordnat statligt stöd och styrning av tillsynen, för att tydliggöra förväntningarna, höja kvaliteten och för att öka effektiviteten. Tydligare krav på hur tillsynen ska fungera och genomföras ger bättre möjligheter att agera när en kommun inte lever upp till kraven. Nämnden tillstyrker utredningens förslag om att länsstyrelsen *ska kunna* vidta åtgärder när tillsynen inte fungerar, men att dessa kan skärpas ytterligare. Staten *ska* vidta åtgärder när en tillsynsmyndighet inte lever upp till förväntningarna och tillsynsansvaret kunna flyttas från tillsynsmyndigheten även om det inte sker i samförstånd. Nämnden föreslår vidare att tillsynsansvaret ska kunna flyttas över till en annan kommun eller kommunförbund. En möjlighet att flytta tillsynsansvaret kan även vara värdefullt när tillsynsobjekt sträcker sig över flera kommuner.

Ett tydligare tillsynsbegrepp

Uppsala kommun, genom miljö- och hälsoskyddsnämnden, ser positivt på att tillsynsbegreppet förtydligas och att begreppet operativ tillsyn tas bort. Om detta kan leda till en tydligare och mer renodlad tillsyn och finansiering är det välkommet. Nämnden tolkar förslaget som att förutsättningarna för kommunerna att ta betalt för tillsynen inte förändras negativt – vilket är viktigt och i linje med utredningens övriga bedömningar om behovet av att stärka finansieringen av tillsynen.

En tydligare och mer sammanhållen styrning

Uppsala kommun, genom miljö och hälsoskyddsnämnen, ställer sig till fullo bakom utredningens bedömning av att mer tydlighet och helhetsperspektiv behövs i regeringens styrning av de statliga myndigheterna och i de statliga myndigheternas styrning och vägledning av kommunerna. Kunskapen och förståelsen om miljötillsyn som ett effektivt styrmedel för att genomföra miljöpolitiken och för att nå miljökvalitetsmålen behöver öka. Prioriteringen av och resurser till tillsynsvägledning på de statliga myndigheterna behöver förstärkas. Kompetensen för tillsynsvägledning behöver öka. Ett sätt att förbättra tillsynsvägledningen kan vara att dagens tvåstegsvägledning, där Naturvårdsverket vägleder länsstyrelserna som i sin tur vägleder kommunerna tas bort. Naturvårdsverket bör få ett tydligt uppdrag att bygga upp resurser och kompetens att som central miljömyndighet direkt vägleda landets kommuner till en enhetlig, effektiv och ändamålsenlig miljötillsyn.

Ökad samverkan mellan myndigheterna

Uppsala kommun, genom miljö och hälsoskyddsnämnen, tillstyrker att Naturvårdsverkets roll som samlande miljömyndighet och övriga tillsynsvägledande myndigheters ansvar att delta ska tydliggöras. Detta bör tydligt införas i samtliga myndigheternas instruktioner. Nämnden anser det av vikt att Naturvårdsverket även permanent tillförs extra medel motsvarande behovet, eller att särskilda medel avsätts inom befintlig ram för att säkerställa att myndigheten kan axla det nya ansvaret, och inte som hittills ständigt prioritera ned sin tillsynsvägledning.

Nämnden har inget att erinra mot att Tillsyns- och föreskriftsrådet läggs ner och ställer sig bakom utredningens förslag och bedömningar om miljösamverkan.

Gemensamma mål och en nationell tillsynsstrategi

Uppsala kommun, genom miljö och hälsoskyddsnämnen, delar utredningens bedömning om värdet av mer gemensam styrning över vad tillsynen ska inriktas på och hur riskbedömningar mm. ska göras. Nämnden ställer sig positiv till att Naturvårdsverket får i uppdrag att ta fram nationella mål för tillsynen och en nationell miljötillsynsstrategi. Kommunerna måste dock ges möjlighet att vara delaktiga i arbetet. Nämnden delar även utredningens bedömning av vikten av digitalisering av miljötillsynen, och att denna måste kunna ske mer gemensamt och samlat för att använda resurserna bättre. Nämnden tillstyrker att Naturvårdsverket får i uppdrag att lämna förslag om hur digitala lösningar för miljötillsynen kan utvecklas. Nämnden anser att Naturvårdsverket även bör få i ansvar att genomföra nya förslag för digitala lösningar för att bidra till en enhetlig och effektivare miljötillsyn.

En stärkt profession som miljö- och hälsoskyddsinspektör

Uppsala kommun, genom miljö- och hälsoskyddsnämnden, ser positivt på ambitionen att stärka professionen som miljö- och hälsoskyddsinspektör och höja statusen för yrket. Kompetensförsörjning är en viktig fråga för nämnden. Däremot är nämnden tveksam till värdet av att krav på relevant utbildning och erfarenhet för inspektörer förs in i miljötillsynsförordningen. Det är angeläget att varje tillsynsmyndighet även i fortsättningen har rådighet att bedöma vad som menas med relevant utbildning och erfarenhet i varje enskilt fall, på samma sätt som vilka egenskaper och kompetenser som eftersöks i en inspektör. Kriterier för vad som är rätt kompetens för olika typer av miljötillsyn kan däremot utgöra ett välkommet stöd för en tillsynsmyndighetens bedömning.

Nämnden ser positivt på utredningens förslag om att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram en plan för fort- och vidareutbildning av miljöinspektörer.

Utvecklad uppföljning och utvärdering av tillsynen

Uppsala kommun, genom miljö och hälsoskyddsnämnden, har de senaste åren arbetat aktivt med vad som är en effektiv tillsyn och hur den ska följas upp. Nationellt stöd och vägledning i det arbetet välkomnas. Nämnden delar utredningens bedömning att det är önskvärt att kunna följa upp resultatet av miljötillsynen på ett enhetligt sätt, både i varje kommun och genom en samlad nationell uppföljning.

En effektivare miljöstraffrätt

Uppsala kommun, genom miljö- och hälsoskyddsnämnden, beklagar att utredningen inte anser sig ha haft möjlighet att fullfölja sitt uppdrag vad gäller översyn av sanktionssystemet i miljöbalken, och att inga färdiga förslag på angelägna sanktionsväxlingar eller andra förändringar lämnas. Nämnden avstår i dagsläget från att yttra sig om konceptet för ett nytt 29 kap. miljöbalken i väntan på att ett färdigt förslag presenteras. Det är angeläget att en ny utredning av miljöstraffrätten kommer till stånd.

I övrigt instämmer nämnden i utredningens förslag och bedömningar kring behovet av ökad samverkan mellan tillsynsmyndigheter, poliser och åklagare samt att se över miljöstraffsavgifternas storlek. Nämnden tillstyrker även förslaget att koncentrera miljöbrotten till de tingsrätter som är mark- och miljödomstol, istället för att som idag fördela dem över alla tingsrätter i landet.

En finansiering som motsvarar behoven

Uppsala kommun, genom miljö- och hälsoskyddsnämnden, delar utredningens bedömning av att finansieringen av tillsynen ska motsvara behoven. Resursbrist hos länsstyrelserna och centrala myndigheter verkar vara en ständig orsak till bristande vägledning. Nämnden delar utredningens slutsatser om att det är samhällsekonomiskt motiverat att tillföra miljömyndigheterna resurser med tanke på vilka kostnader som skador på människors hälsa och miljö medför. Nämnden instämmer till fullo i de principiella ställningstaganden som utredningen lyfter fram om att principen om att förorenaren betalar bör följas i högre utsträckning och att en avgift ska motsvaras av en motprestation. Nationell samordning och vägledning för hur taxor och avgifter utformas är angeläget och välkommet. Nämnden bidrar gärna till ett sådant arbete.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bengt Fladvad
ordförande

Anna Nilsson
miljödirektör

